

NGHIÊN CỨU ẢNH HƯỞNG CỦA ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP NƯỚC NGOÀI TỚI ĐÔ THỊ HÓA THEO HƯỚNG BỀN VỮNG ĐỐI VỚI CÁC TỈNH VÙNG KINH TẾ TRỌNG ĐIỂM BẮC BỘ

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: ThS. THANH KIM HUỆ

Đề tài khoa học cấp Bộ

Cơ quan chủ trì: Học viện Ngân hàng

Thời gian nghiên cứu: Năm 2022-2023

Đô thị hóa (urbanization) là quá trình không thể thiếu của bất cứ quốc gia nào trong quá trình phát triển. Ở Việt Nam, quá trình đô thị hóa luôn là mục tiêu và kết quả tất yếu của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Có thể thấy, quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta thành công có phần đóng góp không nhỏ từ dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI). FDI được xem như là chất xúc tác thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng công nghiệp hóa.

Vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ có vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế, xã hội của vùng và của cả nước. Những năm gần đây, quá trình đô thị hóa tại các địa phương này diễn ra khá nhanh và mạnh mẽ. Nhờ có dòng vốn FDI, quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa ở các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ diễn ra nhanh chóng, thúc đẩy tăng trưởng, chuyển dịch cơ cấu kinh tế, cải thiện chất lượng cuộc sống, góp phần làm thay đổi vị thế của người dân.

Trên cơ sở tổng quan khung lý thuyết về đô thị hóa theo hướng bền vững kết hợp với phương pháp Delphi, đề tài đã tiến hành phân tích, đánh giá thực trạng đô thị hóa theo hướng bền vững tại các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ trên 4 khía cạnh: Xây dựng đô thị, kinh tế, xã hội, môi trường trong giai đoạn 2018-2022; từ đó, đưa ra các khuyến nghị, giải pháp nhằm hướng tới phát triển đô thị hóa theo hướng bền vững ở các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ. Cụ thể:

Chương 1 đã hệ thống hóa cơ sở lý luận về đầu tư trực tiếp nước ngoài, đô thị hóa theo hướng bền vững; hệ thống các bộ chỉ số đo lường đô thị hóa theo hướng bền vững; làm rõ các lý thuyết và kênh tác động của FDI đến đô thị hóa theo hướng bền vững; nghiên cứu kinh nghiệm thu hút FDI để phát triển đô thị hóa theo hướng bền vững trong và ngoài nước, từ đó rút ra các bài học đối với vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ.

Chương 2 đã làm rõ các phương pháp chính được sử dụng trong đề tài. Trong đó, phương

pháp Delphi được sử dụng để đề xuất bộ chỉ tiêu đo lường đô thị hóa theo hướng bền vững tại các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ. Để đánh giá tác động của FDI đến đô thị hóa theo hướng bền vững tại vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ, nghiên cứu sử dụng các phương pháp thống kê mô tả, kiểm định độ tin cậy của thang đo, phân tích EFA, phân tích CFA, phân tích SEM và phân tích ANOVA.

Chương 3 đã khái quát tình hình FDI và kinh tế, xã hội các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ; phân tích chi tiết và đánh giá thực trạng đô thị hóa theo hướng bền vững của các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ trên cơ sở bộ chỉ tiêu được đề xuất; phân tích tác động của FDI đến đô thị hóa theo hướng bền vững tại vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ. Kết quả phân tích cho thấy, quy mô và cơ cấu FDI có tác động tích cực đến các khía cạnh xây dựng đô thị, kinh tế, xã hội và môi trường, và các khía cạnh này cũng tác động đến sự bền vững của đô thị.

Chương 4 đã làm rõ định hướng thu hút FDI và phát triển đô thị hóa theo hướng bền vững tại các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ. Dựa trên kết quả nghiên cứu trong Chương 3, đề tài đã đề xuất 2 nhóm giải pháp, gồm:

Nhóm giải pháp thứ nhất: Giải pháp phát huy có hiệu quả những ảnh hưởng tích cực và hạn chế ảnh hưởng tiêu cực của đầu tư trực tiếp nước ngoài đến đô thị hóa theo hướng bền vững tại các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ, cụ thể: 1) Nâng cao năng lực cạnh tranh của các tỉnh, thành phố thuộc vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ; 2) Tối ưu hóa cơ cấu đầu tư trực tiếp nước ngoài theo định hướng phát triển kinh tế của Việt Nam; 3) Nâng cao hàm lượng

kỹ thuật của các dự án đầu tư trực tiếp nước ngoài; 4) Tăng cường mở rộng quy mô dự án đầu tư trực tiếp nước ngoài.

Nhóm giải pháp thứ hai: Giải pháp phát triển đô thị hóa theo hướng bền vững để thu hút FDI, cụ thể: 1) Giải pháp trên khía cạnh xây dựng đô thị: Tập trung đầu tư và cải thiện hạ tầng cơ sở giao thông; đẩy mạnh hiện đại hóa hạ tầng bưu chính viễn thông số hóa; đẩy mạnh hiện đại hóa dịch vụ logistic và luân chuyển hàng hóa; 2) Giải pháp trên khía cạnh kinh tế: Đảm bảo thúc đẩy tăng trưởng kinh tế địa phương; chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng nâng cao tỷ trọng công nghiệp dịch vụ gắn với công nghệ cao và số hóa; 3) Giải pháp trên khía cạnh xã hội: Cải thiện chỉ số phát triển con người (HDI); phát triển nhà ở; cải thiện tình trạng bất bình đẳng thu nhập; giảm tỷ lệ thất nghiệp nhằm nâng cao thu nhập, cải thiện tình trạng bất bình đẳng; 4) Giải pháp trên khía cạnh môi trường: Tăng cường các giải pháp đối với công tác thu gom và xử lý chất thải rắn sinh hoạt; tăng cường huy động đầu tư xã hội, tăng dần chi ngân sách, đồng thời nâng cao tính hiệu quả trong sử dụng nguồn lực bảo vệ môi trường; khuyến khích phát triển “sản xuất xanh”; tăng cường kiểm soát các nguồn chất thải lớn, gây ô nhiễm cao; nâng cao nhận thức và trách nhiệm của cộng đồng.

Ngoài ra, trong Chương 4, đề tài cũng đề xuất các kiến nghị với Chính phủ và các bộ, ngành có liên quan về chủ trương, chính sách, khung pháp lý, công tác quản lý... để phát huy có hiệu quả những ảnh hưởng tích cực và hạn chế tiêu cực của FDI đến đô thị hóa theo hướng bền vững tại vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ ■

HUYỀN TRANG giới thiệu